

בס"ד. שיחת ש"פ נצבים, כ"ז אלול, ה'תשי"ד.

בלתי מוגה

א. לפני ראש השנה², וכן לפני שבועות, קורין בפ' התוכחה: לפני שבועות — פ' בחוקותי, ולפני ראש השנה — פ' תבוא. אלא שלאחרי פרשה זו קורין פרשה נוספת: לפני שבועות — פ' במדבר, ולפעמים גם פ' נשא; ולפני ראש השנה — פ' נצבים, ולפעמים גם פ' וילך, בכדי להפסיק בין התוכחה ליום-טוב.

והטעם לזה — כיון שהתוכחה אינה ענין של עונשים חסו־שלום³, אלא ענין של טהרת וזיכוך הכלי, ולכן קורין אותה לפני שבועות וראש השנה — כי, כשם שבגשמיות, לפני שמניחים בתוך כלי דבר חשוב ויקר ביותר, בהכרח להדיח את הכלי, לכלות את "קללותי", כלשון הש"ס⁴ — כן הוא גם ברוחניות.

ולכן, לפני הגילויים דמתן-תורה ולפני הגילויים דראש השנה, שבכל ראש השנה נמשכת המשכה חדשה שלא הי' מעולם⁵, היינו שאפילו בזמן שבית המקדש הי' קיים לא היתה המשכה כזו — הרי בכדי לקבל המשכה זו, בהכרח שתהי' תחילה טהרת הכלי.

כלומר, שמבלי הבט על כך שלמשך זמן קצר על-כל-פנים הרי זה יסורים, ובפרט לגבי בן מלך שהוא גם בן יחיד (שהרי כל בני ישראל הם בנים יחידים של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא)⁶, ולכן גם כאשר דבר קטן בלבד אינו כדבעי ("עפעס אַ קלייניקייט וואָס איז ניט אַזוי") אינו יכול כבר לסבול זאת⁷ (ולכן מפסיקים בפרשה, כנ"ל) — אעפ"כ, כדאי אצל "אבינו אב הרחמן", ואפילו "אב הרחמים"⁸, שלשעה קלה יהי' שלא באופן טוב כ"כ, בשביל הדבר היקר שיתן לאח"ז.

(1) סעיף זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונרפס בלקו"ש ח"ב ע' 392 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

(2) מגילה לא, ב (ומ"ש בתוס' — עיי"ש בחדא"ג מהרש"א).

(3) ראה לקו"ת בחוקותי מח, סע"א ואילך.

(4) מגילה שם.

(5) ראה תניא אגה"ק סי"ד.

(6) ראה כתר שם טוב בהוספות סימן קסז. וש"נ.

(7) ראה גם תו"מ ח"ט ע' 154. וש"נ.

(8) שלמעלה מאב הרחמן — ראה לקו"ת

דרושי ר"ה סב, ד. שה"ש יו"ד, סע"ג ואילך.

ב. אמנם, כל זה אינו אלא ענין של טהרת הכלי, דהיינו, טהרה מהדברים הלא טובים המונעים את הגילוי, אבל אין זה הכנה חיובית להגילוי.

וכיון שצריכה להיות גם הכנה חיובית להגילוי — לכן קורין פרשה נוספת לאחר התוכחה, דהיינו שלאחרי שישנה טהרת הכלי, קורין פרשה נוספת בתורה, שהיא הכנה לקבלת הגילוי.

אלא שזהו טעם לכללות הענין שקורין פרשה נוספת (איזו שתהי') לאחר התוכחה, אבל עדיין צריך ביאור מדוע ענין זה הוא בפ' נצבים ופ' במדבר דוקא.

וביאור הענין:

אמרו חז"ל⁹ "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום", דהיינו שהשלום והאחדות הם כלי המחזיק ברכתו של הקב"ה, וכמו שאומרים בתפלה¹⁰ "ברכנו אבינו כולנו כאחד", ודוקא אז הברכה היא "באור פניך".

ולכן קורין פ' נצבים ופ' במדבר דוקא — כי בפרשיות אלו מדובר ע"ד ענין האחדות והשלום, שהם הכנה להגילויים דראש השנה וחג השבועות: בפ' נצבים — "אתם נצבים היום כולכם", "ראשיכם שבטיכם גו' מחוטב עציץ עד שואב מימין"¹¹, שכולם הם "קומה אחת שלימה" (כמבואר בלקו"ת¹¹), שהו"ע האחדות.

ובפ' במדבר — הרי כל החומש נקרא בשם "חומש הפקודים"¹², ובפרט הפרשה הראשונה שבו, שבה מדובר ע"ד ענין הפקודים. ובענין הפקודים והמנין מודגש ענין האחדות — כיון שכל בני ישראל הם בשוה, מהגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים, שהרי בהמנין דששים ריבוא, גם הגדול שבגדולים אינו נחשב יותר מאחד, וגם הפחות שבפחותים אינו נחשב פחות מאחד¹³.

ג. והנה, כל הכנה והכשרה, אף שאינה אלא הכנה, בהכרח שתהי' מעין הגילוי, ולכן, כיון שיש חילוק בין הגילויים דראש השנה להגילויים דשבועות, הרי מובן שישנו חילוק גם בנוגע להכנות, הן ההכנה דטהרת הכלי והן ההכנה דאחדות.

(9) סוף עוקצין. (12) יומא סח, ב (במשנה). סוטה לו, ריש

(10) ברכת "שים שלום". וראה תניא פל"ב. ע"ב. מ, ב (במשנה).

(11) ריש פרשתנו. (13) ראה בארוכה תו"מ ח"א ע' 273

ואילך.

החילוק¹⁴ בין התוכחה דפ' בחוקתי, שקורין קודם שבועות, להתוכחה דפ' תבוא, שקורין קודם ראש השנה, הוא — שבהתוכחה דפ' בחוקתי ישנם מ"ט קללות, ובפ' תבוא, צ"ח, ב' פעמים ככה¹⁵.

ומזה מובן, שהגילויים דראש השנה הם למעלה מהגילויים דשבועות, ולכן נדרשת גם טהרה יתירה.

העבודה והגילויים דשבועות הם בדרך "אור ישר", מלמעלה למטה, וכדאיתא בגמרא שמתן תורה הי' ענין של גירות¹⁶, ו"גר שנתגייר כקטן שנולד דמי"¹⁷. משא"כ העבודה והגילויים דתשרי ענינם תשובה, "אור חוזר", מלמטה למעלה, ולכן תיבת "תשרי" היא בסדר האותיות ת, ש, ר, שהוא סדר מלמטה למעלה¹⁸.

ולכן גם ההכנה לשבועות היא העבודה דניסן, אייר והתחלת סיון, שהיא עבודת הצדיקים, "דודי לי ואני לו"¹⁹, מלמעלה למטה; וההכנה לראש השנה היא העבודה דחודש אלול, עבודת בעלי תשובה, "אני לדודי ו(אח"כ) דודי לי"²⁰, מלמטה למעלה²¹.

הגילויים ד"אור חוזר" הם למעלה מהגילויים ד"אור ישר", וכידוע²² מעלת בעלי תשובה על צדיקים. וכן מצינו גם בלוחות, שלוחות השניות, שניתנו לאחר חטא העגל, למחרת יום הכפורים, הם למעלה מלוחות הראשונות, שניתנו בחודש סיון. והלשון בזה הוא²³ "כפלים לתושי"²⁴ — ב' פעמים ככה. ולכן גם טהרת הכלי שלפני ראש השנה היא כפולה. וכן הוא גם בענין הגלות והגאולה, שהסיבה להם היא חטא ותשובה: שורש הגלות הוא חטא העגל, ובענין הגלות איתא "לקתה בכפלים", ועד"ז בענין החטא שהוא סיבת הגלות איתא "חטאה בכפלים". ועי"ז באים להגאולה, שהיא "נחמה בכפלים", כמ"ש²⁵ "נחמו נחמו"²⁶.

ד. וכמו כן בההכנה הב', ההכנה דאחדות — ההכנה שלפני ראש השנה היא למעלה מההכנה שלפני חג השבועות:

14) מכאן עד סוף הסעיף — המשך	20) שם ו, ג.
השיחה המוגהת שבהערה 1.	21) ראה לקו"ש ח"ט ע' 158 ואילך.
15) ראה תנחומא ריש פרשתנו. הובא	וש"נ.
בפרש"י פרשתנו כט, יב.	22) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד. וראה
16) ראה יבמות מו, ב.	סה"מ תש"ט ע' 183 הערה 1.
17) שם כב, א. וש"נ.	23) שמו"ר רפמ"ו.
18) ראה זח"ב קפו, א. הובא באוה"ת	24) איוב יא, ו.
דרושי ר"ה ע' א'שא.	25) ישעי' מ, א.
19) שה"ש ב, טז.	26) איכ"ר ספ"א.

בפ' במדבר (שקורין קודם שבועות) מודגש אמנם ענין האחדות, בכך שבענין המנין כולם בשוה, אבל, המדובר הוא רק מצד התולדה, שמבלי הבט על כך שא' הוא משבט פלוני וא' משבט אחר, נמנים כולם בשוה. משא"כ בפ' נצבים — מדובר מצד המדריגה ומצד העבודה, שבזה ישנם חילוקי מדריגות בין בני ישראל (שהרי ישנם "ראשיכם שבטיכם" וישנם "חוטב עציץ ושואב מימך"), ואעפ"כ, "אתם נצבים היום כולכם", "לאחדים כאחד"²⁷.

וטעם הדבר:

חג השבועות — ענינו מלמעלה למטה, ענין הגירות, ש"גר שנתגיר קטן שנולד דמי", ובענין זה הכל שוים, ואין חילוקי מדריגות. משא"כ ראש השנה, שענינו תשובה — הרי תשובה היא עבודה, ומכיון שזוהי עבודה — הרי בהכרח שישנם אופני עבודה שונים, וממילא בהכרח שישנם חילוקי מדריגות — ישנם "ראשיכם שבטיכם" וישנם "חוטב עציץ ושואב מימך".

אלא, שאף שישנם חילוקי מדריגות, אעפ"כ ה"ז באופן ד"כולכם", "לאחדים כאחד", שכל בני ישראל הם "קומה אחת שלימה", כיון "שיש יתרון ומעלה בכל אחד ואחד שגבוה מחבירו וחבירו צריך לו"²⁷. והיינו, שהראש מרגיש את מעלת הרגל — שדוקא ע"י הרגל יכול הוא להגיע למחוז חפצו, ולכן זקוק הוא להרגל; והרגל מרגיש את מעלת הראש — בידעו שדוקא ע"י הראש יכול הוא לדעת לאן ללכת, ולכן מוכרח הוא להיות בטל ולהישמע להמוחין שבראש.

וכאשר הראש מרגיש את מעלת הרגל, והרגל את מעלת הראש — אזי נעשים "קומה אחת שלימה", ועד שמגיעים למדריגה נעלית יותר — "מבלי ימצא האדם ראש וסוף"²⁸, שענין זה נעשה בראש השנה. וכמ"ש²⁹ "ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם", שדוקא "בהתאסף ראשי עם", כולם יחד, שהו"ע ההתכללות "מבלי ימצא האדם ראש וסוף" — נעשה "תמליכוני עליכם"³⁰.

וההכנה לזה היא, כאמור, ההתכללות ד"אתם נצבים גו'" — שכל בני ישראל יחד הם "קומה אחת שלימה".

ועד שעיקר ההכנה לראש השנה נעשית ע"י ענין השלום והאחדות,

(27) לקו"ת ריש פרשתנו.

(29) ברכה לג, ה.

(30) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(28) לקו"ת שם. וראה לקו"ש ח"ל ע' 218

ואילך.

ואילו בנוגע להכנה דטהרת הכלי — הרי כשם שבצד הטוב מצינו בגמרא³¹ שכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, כן הוא גם בצד הלא טוב, שע"י שעוסק וקורא ב"תוכחה" בתור לימוד התורה שזוהי חכמתו ורצונו ית', אזי "יוצא ידי חובתו" ("איז ער יוצא דערמיט אַליין"), ודי בזה להכנה לכתיבה וחתימה טובה דראש השנה, לשנה טובה ומתוקה.

ה. והנה, כיון שענין השלום הו"ע נעלה ביותר, כלי המחזיק ברכתו של הקב"ה — יש על זה התנגדות גדולה, ולכן יש צורך בהשתדלות עצומה ביותר ("זייער אַ געוואַלדיקע השתדלות") לענין השלום.

והשתדלות זו צריכה להיות הן מצד הנשמה והן מצד הגוף:

העבודה בכלל — ניתנה לנשמה ולגוף יחד. הנשמה לבדה אינה שייכת לעבודה, וגם הגוף לבדו אינו שייך לעבודה; העבודה ניתנה לשניהם יחד, ששניהם יחד הם האדם. וכן הוא גם בענין השלום — שהשתדלות בזה צ"ל הן מצד הנשמה והן מצד הגוף.

מצד הנשמה — ע"י ההתכוננות הנ"ל, שהראש צריך להרגיש מעלת הרגל והרגל צריך להרגיש מעלת הראש, כיון שכל אחד מהם משלים את חברו, ומצד זה הנשמות "כולן מתאימות", כמבואר בתניא פל"ב.

אלא שזהו ענין האחדות שמצד הנשמה בלבד, כמבואר בתניא שהענין ד"כולן מתאימות" הוא רק מצד הנשמה, אבל מצד הגוף ישנו ענין של פירוד כו' ("שהגופים מחולקים").

וכדי לפעול ענין האחדות גם מצד הגוף — הרי זה ע"פ מ"ש בגמרא³² "גדולה לגימה שמקרבת", והיינו, שכולם יחד יאמרו "לחיים", שע"י פועלים גם על הגוף, שלא זו בלבד שאינו מונע לענין האחדות, אלא אדרבה — שמסייע לזה.

* * *

ו. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה כתפוח בעצי היער.

* * *

ז. המאמר שנאמר עתה הוא ביסודו מאמר אדמו"ר הזקן³³. המאמר נמצא ב"ביכל", ונרשם עליו "כמדומה בשנת תקע"א קודם ראש השנה".

(31) מנחות בסופה. בקונטרס בפ"ע — בשנה זו (תשי"ד). ונדפס

(32) ראה סנהדרין קג, סע"ב ואילך. לאח"ז באוה"ת שה"ש (כרך א') ע' קפח

(33) ד"ה כתפוח בעצי היער — י"ל ואילך.

ושייכותו לראש השנה — כמבואר בהמאמר דמ"ש³⁴ "כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים" קאי על ראש השנה. ואף שמדובר בהמאמר גם ע"ד שאר הזמנים דחודש תשרי (שעז"נ³⁴ "בצלו חמדתי גו"), הרי העיקר הוא הענין דראש השנה.

במאמר זה ישנן הגהות בחצאי-עיגול מכ"ק אדמו"ר הצ"צ, וכן יש עליו קיצורים ומראי מקומות, שניכר שגם הם מהצ"צ.

ונוסף לזה — ישנו גם מהצ"צ מאמר ד"ה כתפוח בעצי היער³⁵, שמדובר בו ע"ד אותם ענינים, אבל בסגנון אחר ועם הוספות.

ח. במאמר הנ"ל מבואר שהגוף והנפש מצד עצמם הם באופן שאי אפשר להיות חיבור וקישור ביניהם, וזוהי פעולת המזון, שנעשה דם ובשר כבשר הגוף, חיות פנימי, שעל ידו נעשה קישור הנפש בהגוף. ולמעלה מזה הו"ע הלבוש, שעל ידו נמשך גם בחי' המקיפים. אך עדיין אין זה בחי' העצם ממש, וזהו ענין הריח, שמגיע ("רירט אָן") בהעצם ממש.

וכן הוא גם בענין חיבור הנשמה עם הגוף ונה"ב — שמצד עצמם אין שום חיבור ביניהם, והחיבור ביניהם הוא ע"י ג' ענינים אלו:

תורה — שענינה מזון, המשכה פנימית. מצוות — שהם לבושים, המשכת המקיף³⁶.

[וענינו למעלה — "שהמזון שהיא התורה שרשו .. מהכתר המלוכש בחכמה, היינו שחור"ב מלבישים לחו"ג דא"א, משא"כ המצות נמשכים מג"ר דא"א"³⁷].

ותשובה — "ריח בוגדיו"³⁸, "שושנה דסלקא ריחא"³⁹ — שמגיע בבחי' העצם. וכמ"ש הצ"צ בהגהה למאמר אדה"ז הנ"ל⁴⁰ "שהמשכה זו באה מע"ס שבמאציל עצמו, והגם שנכתב שם⁴¹ בין חצאי מרובעים שזה ע"ס דא"ק, אין זה מלשון רבינו ז"ל".

ט. ענין הנ"ל, שהנשמה והגוף אין ביניהם שום חיבור מצ"ע, כיון שהחילוק ביניהם הוא באין-ערוך — מבואר במאמר הצ"צ הנ"ל באריכות גדולה.

(37) אוה"ת שם ע' קפט.

(38) ראה סנהדרין לו, א.

(39) זח"ב קפט, ריש ע"ב.

(40) שם ע' קצג.

(41) לקו"ת תצא לט, סע"ג.

(34) שה"ש ב, ג.

(35) כנראה הכוונה למאמר שנרפס

במאמרי אדה"ז תקע"א ע' רפ ואילך, המיוחס

בכוכ"כ כת"י להצ"צ (ראה הערות המו"ל שם

ע' שיח).

(36) ראה תניא ספ"ה. ובכ"מ.

ובתוך הדברים מבאר, ש"מצד עצם הנשמה האלקית (היינו, גם בהיותה למטה, אבל כפי שהיא מצ"ע) רחוקה היא ומובדלת בערך מכל תענוגי עוה"ז הללו, אף גם מאהבת הבנים כו"42.

והיינו, שמעלת הנשמה היא לא רק בכך שהיא מושללת מכל עניני האהבה שע"פ טו"ד, שהם בודאי ענינים נוספים שמצד הגוף (שגם לגבי הגוף עצמו הרי הם דברים נוספים), אלא יתירה מזו — שהנשמה האלקית מושללת אפילו מאהבת הבנים, שהיא אהבה עצמית.

ולכן מבואר שם, ש"מה שמבקשים על הקברות ולזכור חסד אבות על הבנים .. אינו אלא בבחי' הבלי דגרמי' שהוא בחי' קטנות הנשמות בלבד", שזוהי מדריגה תחתונה ביותר, כיון ש"הנשמה האלקית מצד עצמה וכחותי' מובדלת היא לגמרי מדברים הגשמיים"42.

וכאשר ההמשכה היא ממדריגה תחתונה ביותר ("הבלי דגרמי'") — הרי לבד זאת שהיא המשכה מועטת, שייכים בה גם מניעות ועיכובים, שעל-ידם מתצמצמת ההמשכה עוד יותר בדרך הילוכה. ולכן בהכרח להגיע למדריגה נעלית יותר מ"הבלי דגרמי'", שענין זה הוא ע"י המזון ולבושים.

י. וביאור הענין:

כשם שבגשמיות מקשר המזון את הנפש עם הגוף אף שמצד עצמם אין להם שייכות זל"ז — כן הוא ברוחניות, שע"י לימוד התורה (ענין המזון) מתקשרים ומגיעים למדריגה נעלית יותר מ"הבלא דגרמי'", ולמעלה יותר, עד להעצם.

ומזה מובן גם בנוגע ללימוד החסידות של הרבי:

אמרו רז"ל⁴³ "צדיקים דומין לבוראם", וכשם שהקב"ה הכניס את עצמותו בתורה, כמאמר⁴⁴ "אנא נפשי כתבית יהבית", כך גם הצדיקים הכניסו את עצמם, בכל עצמותם ומהותם, בתורתם⁴⁵.

והרי ענין זה הוא למעלה לא רק מ"הבלי דגרמי'", אלא למעלה גם מנר"נ, שהם כחות פנימיים, שהו"ע ההמשכה שבאה ע"י המזון, למעלה גם מבחי' חי', ואפילו למעלה מבחי' יחידה — שהרי גם "יחידה" היא

44) שבת קה, א (לגירסת הע"י).

45) ראה לקו"ש חכ"ז ע' 24 ואילך. וש"נ.

42) סה"מ שם ע' רצ.

43) רות רבה פ"ד, ג. וראה ב"ר פס"ז, ח.

במדב"ר פ"י, ה. אסת"ר פ"ו, ב.

שם בלבד (כמאמר⁴⁶ "חמשה שמות נקראו לה", ו"יחידה" בכלל)⁴⁷, משא"כ "אנכי" (ר"ת "אנא נפשי כתבית יהבית") פירושו שהקב"ה הכניס את עצמותו בתורה, וכך הוא גם בצדיקים, שהם עצמם, בכל עצמותם ומהותם, נמצאים בתורתם.

ולכן, כאשר לומדים את החסידות של הרבי, והלימוד הוא בכל עצמותו, היינו שלומד את החסידות של הרבי והולך בהדרכותיו ללא הגבלות, מבלי להתחשב עם הבנתו, ואפילו מבלי להתחשב עם ההגבלות דכחות המקיפים — אזי נעשית התקשרות עצם בעצם,

והיינו, דכיון שלימודו הוא באופן שהעצם שלו נמצא שם ("ער איז דאָרטן"), וכהפתגם הידוע⁴⁸ שלא זו בלבד שהוא לומד את התורה, אלא עוד זאת, שהתורה מלמדת אותו, ובתורה זו (תורת החסידות) נמצא העצם של הרבי — אזי נעשית התקשרות עצם בעצם.

ועי"ז מגיעה בקשתו (לא רק ב"הבלי דגרמי" ולמעלה יותר, אלא) בהעצם ממש, וממילא ההמשכה היא בלי גבול, בכל המצטרך לו.

*

יא. על הפסוק "ושב ה' אלהיך את שבותך" שבפרשת השבוע⁴⁹ — איתא בגמרא⁵⁰: "בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שבכל מקום שגלו שכינה עמהן .. (גלו לאדום שכינה עמהן) .. ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן, שנאמר ושב ה' אלהיך את שבותך, והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקב"ה שב עמהן מביין הגליות".

ולכאורה דברי הגמרא אינם מובנים: מאי קמ"ל?! הרי מובן מאליו ש"כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהם" — אלא מאי, הקב"ה ישאר בגלות?! מה להקב"ה להיות בגלות כשבני ישראל אינם שם?! מה לכהן בבית הקברות⁵¹ ומה למלך בבורסקי⁵²?! וא"כ, לשם מה צריך הכתוב להודיענו "ושב גו'", "שהקב"ה שב עמהן מביין הגליות"?

והביאור בזה — ע"פ הידוע⁵³ בענין ההפרש בין הגאולה העתידה להגאולות שלפנ"ז, שבהגאולות שלפנ"ז לא נגאלו כל הענינים, משא"כ

(46) ב"ר פי"ד, ט.
 (47) ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 56. וש"נ.
 (48) ראה לקו"ד ח"ב רמו, ב. סה"ש ה.
 (49) תשי"ד ע' 88.
 (50) מגילה כט, א (לגירסת הע"י).
 (51) ראה שמו"ר פ"ה, יד. תנחומא וארא.
 (52) ראה זח"ג קטו, ב.
 (53) ראה תר"מ ח"ה ע' 53. וש"נ.
 (54) ל, ג.

בהגאולה העתידה לא יישאר בגלות שום דבר, דהיינו, שאפילו הניצוצות הנמצאים בג' קליפות הטמאות לגמרי, גם הם ייגאלו. וזהו מ"ש "ושב גו'" — שתהי' גאולה לכל הענינים.

יב. דובר פעם⁵⁴ שיש לנצל את כל הענינים בעבודה.

— וכפי שמצינו במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵⁵ לאחד ששאל שתי שאלות: שאלה בעבודה, ושאלה באופן עבודת המלאכים — שהשיב לו רק על השאלה הא', ועל השאלה הב' כתב לו שאופן עבודת המלאכים אינו נוגע לו.

ביאור הענין האמור בעבודה:

יש לפעול עם כאו"א מישראל, ולקרב גם מי שהוא פחות ביותר — כיון שבאמת יש בכאו"א מישראל "נר הוי" נשמת אדם"⁵⁶, ואפשר להדליקו.

ואפילו מי שנמצא במעמד ומצב ד"נר רשעים ידעך"⁵⁷, דהיינו שה"נר הוי" נשמת אדם" שבו הוא באופן של "ידעך" (כביאור אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע⁵⁸ בענין "חתיכה עצמה נעשית נבילה", שע"י מעשי בני אדם נעשה מהיתר איסור) — הרי כיון שסוכ"ס זהו "נר הוי'", אפשר להדליקו.

יכולים לטעון: מה לכהן בבית הקברות — שהרי כל בני ישראל הם "ממלכת כהנים"⁵⁹, ומה לו להתעסק עם אדם שה"נר הוי" שבו אינו מאיר, היינו שחסרה בו הדביקות ב"ה' גו' אלקים חיים"⁶⁰? לשם מה עליו ללכת למקום שכזה?

ועד"ז מה למלך בבורסקי?! — הוא חושש, שבשעה שיתעסק עם אותו אדם כדי לבררו, שבשביל זה צריך המברר להתלבש בלבושי המתברר⁶¹ — עלול הוא להיות מושפע ממנו כו', וכפי שמצינו⁶² שהעובר בבית הבורסקי ריחו קלט!

והמענה על זה — שסדר ההנהגה של בני ישראל צריך להיות כמו

עת"ר (סה"מ עת"ר ע' קב). ד"ה פדה בשלום

העת"ר (המשך תער"ב ח"ב ריש ע' תשע).

(59) יתרו יט, ו.

(60) ירמי' יו"ד, יו"ד. וראה אבות דר"נ

ספל"ד.

(61) ראה גם לעיל ע' 107. וש"נ.

(62) מדרש משלי פי"ג, טז. יל"ש וירא

רמז פד. משלי רמז תתקנ.

(54) ראה תו"מ ח"ט ע' 106. וש"נ.

(55) ראה אג"ק שלו ח"ב ע' שלה ואילך.

(56) משלי כ, כז. וראה תניא פי"ט.

(57) שם יג, ט. כד, כ. איוב כא, יז. וראה

שערי אורה שער החנוכה לה, ב, לז, א. וראה

גם תו"מ שם ע' 92.

(58) ד"ה ויגדלו הנערים תרס"ה (סה"מ

תרס"ה ריש ע' קד). וראה ד"ה נר חנוכה

של הקב"ה ("אידן דאַרפן גיין מיטן סדר פון אויבערשטן") — "גלו לאדום שכינה עמהן":

לכאורה, מה לה לשכינה ללכת "לאדום", למקום גקה"ט לגמרי, שהוא המוות האמיתי שאין בו חיות כלל? ואעפ"כ, כשגלו בני ישראל לאדום — מצטרף עמהם גם הקב"ה ("גייט דער אויבערשטער אויך מיט"), וסוכ"ס — יישארו כל הניצוצות בשלימות, כנ"ל.

על בני ישראל לדעת, שגם הם צריכים לנהוג באותה דרך. כאשר ישנו יהודי ש"גלה לאדום" — יש ללכת עמו, מבלי לחשוב על שום דבר: לא על "מה לכהן בבית הקברות" — האם הדבר הוא לפי כבודי ("צי עס פאַסט פאַר מיר, צי עס איז פאַר מיין כבוד"), ואפילו לא על "מה למלך בבורסקי" — לחשוש איך הדבר ישפיע על מעמדו ומצבו שלו ("וואָס וועט זיין מיט אים"), אלא יש ללכת עמו ללא שום חשבונות.

יג. ואז מובטח לו, שלא זו בלבד שיתקיים בו "ושב", שישאר בשלימות כמקודם, אלא שיתוסף אצלו עילוי.

ובהקדמה:

כאשר יהודי טוען: רצוני לעסוק אך ורק בענינים נעלים, ואינני רוצה להשפיל את עצמי לענינים תחתונים כדי לבררם, ולכן אין רצוני להתעסק עם הזולת — אזי הוא עצמו טעון בדיקה, ויש לבדוק מהו מעמדו ומצבו שלו.

יתכן שאמנם בענינים נעלים — מעמדו ומצבו הוא כדבעי, היינו, שמוחו ולבו הם כדבעי, אבל דוקא הענינים הפחותים — אינם כדבעי אצלו, והוא קשור בהם בכל נפשו.

הוא מונח בענינים תחתונים ("ער ליגט זייער נידעריק"), כיון שלא עסק כלל בבירור ענינים אלו; הוא עסק רק בענינים של השגה והתעוררות הלב, אבל בענינים פחותים לא עסק כלל, ולכן ענינים אלו נשארו אצלו שלא כדבעי. ומה שאינו מרגיש זאת — הרי זה מפני שמוחו ולבו מכסים על עניניו הפחותים ביותר שהוא קשור בהם.

וע"ד המבואר⁶³ בדברי רבן יוחנן בן זכאי שאמר "איני יודע באיזו דרך) מוליכים אותי"⁶⁴, אף שהיו בו כל המעלות שמנו עליו חז"ל⁶⁵ —

63) ראה לקו"ת ויקרא (הוספות) נ, סע"ד.

64) ברכות כח, ב.

ובכ"מ. וראה גם תו"מ ח"ה ע' 126, ח"ה ע'

65) ר"ה לא, סע"ב. סוכה כח, א. ועוד.

142. ח"א ס"ע 196 ואילך. וש"נ.

כיון שלא ידע היכן נמצא העצם שלו, והיינו שיתכן שכחות השכל והמדות יהיו כדבעי, ואילו העצם יהי' קשור עם ענינים הפחותים ביותר, בעמקי הקליפות רח"ל.

אך לכאורה קשה — דממה-נפשך: אם זהו ענין שלעולם אי אפשר לדעת אודותיו — הרי אין עצה לזה, ואין מקום לעונש כו'. וא"כ, ממה חשש ריב"ז?

אך הענין הוא — שאע"פ ש"הנגלות לנו"⁶⁶, ואילו "הנסתרות", הענינים שהם למעלה מכחות הגלויים, אינם "לנו" כי אם "לה' אלקינו"⁶⁶, אעפ"כ, גם בנוגע ל"הנסתרות" מוטלת אשמה על האדם, כיון שגם לזה ישנה עצה.

והעצה היא — התעסקות עם הזולת:

כאשר האדם עוסק עם הזולת בהתעסקות פנימיות, ומתעסק גם בענינים של גקה"ט, בזהירות, ובאופן המתאים כדי לבררם — אזי "במדה שאדם מודד בה מודדין לו"⁶⁷, והקב"ה מוציא גם אותו מהקליפות, הן את כחותיו הפנימיים (נר"נ), הן את המקיף דחי' ומקיף דיחידה, ואפילו את העצם מוציא הקב"ה מהקליפות, כך שכל הענינים נשארים בשלימות.

וענין זה הוא הכנה לגאולה העתידה, שאז ייפדו כל הניצוצות, במהרה בימינו.

*

יד. כיון שישנם אלו ההולכים לבתי-הכנסת — ימסרו להם עתה נקודה לחזור בבתי-הכנסת:

שבת זו היא השבת שלפני ראש השנה, ונותרו שלשה ימים עד ראש השנה, והרי שלשה ימים הם תקופה של הכנה, כפי שמצינו⁶⁸ בנוגע לשבת, ש"קמי שבתא" מתחיל מיום רביעי בשבוע, ולכן אומרים ב"שיר של יום" דיום הרביעי "לכו נרננה"⁶⁹, והיינו, שישנו עדיין די זמן כדי להכין את עצמו לראש השנה.

והנה, שלשה ימים אלו הם בחודש אלול, שהוא חודש הרחמים, וגדלה מעלתו אפילו על ראש השנה.

אור"ח סרצ"ט ס"ח.

66 פרשתנו כט, כח.

69 ראה לקו"ד ח"א לב, סע"ב ואילן

67 משנה ובריתא סוטה ח, ב.

(נעתק ב"היום יום" כג כסלו).

68 פסחים קו, סע"א. וראה שו"ע אדה"ז

טו. וביאור הענין:

מבואר בלקו"ת⁷⁰ בהמשל דמלך בשדה, שכאשר המלך נמצא בהיכל מלכותו, אזי "אין נכנסים כ"א ברשות, ואף גם זאת המובחרים שבעם ויחידי סגולה". ומי שיש לו בקשה שברצונו למסור למלך — עליו למוסרה לה"ממונים", שבודקים את הבקשות ומחליטים אם זוהי בקשה המתאימה למלך, ואם אינה מתאימה — שולחים אותה להשר, או גם להעבד, הממונה על זה.

וכן הוא גם למעלה — שלא הכל יכולים לגשת תמיד להקב"ה, ולא את כל הבקשות אפשר למסור אליו. בקשות נעלות ביותר — אפשר למסור להמלך, אבל בקשות נמוכות — הרי זה בזיון המלך שימסרו לו בקשות אלה.

— ר' שמואל מונקעס⁷¹ נסע פעם לאדמו"ר הזקן לראש השנה, ובזמן אמירת סליחות הי' בפונדק ("קרעטשמע") באמצע הדרך. כשהגיע זמן אמירת הסליחות, קם בעל הפונדק לאמירת סליחות, וקרא לר' שמואל להצטרף אליו. נענה ר' שמואל: "סליחות? מה הם סליחות?", וה"ישובניק" הסביר לו, שמבקשים מהקב"ה שתהי' שנה טובה, שתהי' פרנסה וכו'. ענה לו ר' שמואל: "פע! יהודים זקנים קמים באמצע הלילה לבקש מהקב"ה שיתן להם אוכל!". —

משא"כ בחודש אלול — אזי "המלך בשדה", ובהיותו בשדה — אין שום הגבלות, וכמבואר בלקו"ת ש"רשאין (ומוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷²: ויכולין) כל מי שרוצה לצאת ולהקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות", ויתירה מזו, "מראה פנים שוחקות לכולם".

בחודש אלול — אין שום "ממונים", וניתן למסור את כל הבקשות, אפילו הבקשות הנמוכות ביותר, אל המלך עצמו, לפנימיותו ועצמותו — שזהו הלשון "להקביל פניו", היינו, פנימיות ועצמות המלך. וזהו ענין התשובה דחודש אלול, שהיא "באור פני מלך חיים"⁷³, ש"פני" קאי על פנימיות ועצמות א"ס ב"ה.

טז. והנה, תוכן המעלה הנ"ל שנתבארה בלקו"ת, הוא, שכולם יכולים לבקש את בקשותיהם, ושאפשר לבקש על כל דבר. ונוסף לזה, יש גם מעלה באופן הבקשה, דהיינו בהבקשה עצמה:

72) סד"ה לך אמר לבי ה'ש"ת (סה"מ

ה'ש"ת ע' 167. ה'תשי" ע' 285).

73) משלי טז, טו.

70) פ' ראה לב, ב.

71) ראה אנ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ה ע'

תלו ואילך.

גם במצב ש"המלך בשדה", שאז יכול כאו"א לבקש ממנו, ולבקש כל מה שברצונו — הרי סו"ס צריך הוא עדיין לבקש. ומכיון שבקשה היא באחד מב' אופנים: בכתב או בדיבור — הרי בהכרח שהמבקש ידע את שפת המדינה, לכתוב או עכ"פ לדבר בה.

משא"כ בחודש אלול — אין גם הגבלה זו, אלא הבקשה דחודש אלול היא ע"י תקיעות, שהם קול פשוט, שאין בו שפה כלל.

וכידוע המשל בזה⁷⁴ מבין מלך שהי' זמן רב בשבי', עד ששכח גם את לשון המלך, והתחיל לצעוק בקול פשוט, וצעקה זו מגעת עד המלך ("עס דערנעמט דעם מלך") — שזהו משל על צעקה פשוטה של יהודי, שצעקה זו מגעת ("דערנעמט") כביכול למעלה.

ואף שענין זה נאמר על התקיעות דראש השנה, ואילו התקיעות דחודש אלול, הרי ענינם בפשטות הוא "כדי⁷⁵ להזהיר ישראל שיעשו תשובה"⁷⁶ — הרי האמת היא, שהתקיעות דחודש אלול הן אותו הענין כמו התקיעות דראש השנה. וראי' לזה — שהרי הטעם ש"אין תוקעין בערב ראש השנה"⁷⁷ הוא "כדי לערכב השטן שיסבור שכבר עבר ראש השנה"⁷⁸, ומזה מוכח שהתקיעות דחודש אלול והתקיעות דראש השנה הם אותו הענין.

*

יז. זמן תפלת המנחה בש"ק הוא עת רצון, ולכן אומרים בתפלת המנחה "ואני תפלתי לך ה' עת רצון"⁷⁹, וממשיכים "אלקים ברב חסדך", היינו שהופכים גם את הענין ד"אלקים" (גבורה) ל"ברב חסדך"⁸⁰.

וענין נוסף בזמן המנחה בש"ק — שבו עוברים מפרשה אחת בתורה לחברתה, ובנדוד, מפרשת נצבים לפרשת וילך, שקורין במנחה. והנה, בפ' וילך⁸¹ כתיב "לקוח את ספר התורה הזה גו'", ואמרו

77 רמ"א שם ס"ג. השלמה שם בסוף הסימן.

78 מג"א שם סק"ד. השלמה שם.

79 תהלים סט, יד. וראה זהר ח"ב קנו,

א. ח"ג קכט, א.

80 ראה ריש וסוף ד"ה ואני תפלתי

תרצ"ד (סה"מ קונטרסים ח"ב שיא, א ואילך).

תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 162 ואילך).

81 (81) לא, כו.

74 המשך וככה תרל"ז פ"ע (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקסד ואילך) — בשם הבעש"ט. וראה כתר שם טוב בהוספות סקצ"ד ואילך. וש"נ.

75 טור או"ח רסתקפ"א. השלמה לשו"ע אדה"ז שם.

76 בענין זה נאמר, שהתקיעות דאלול — ביחס להתקיעות דראש השנה — ענינם "להתלמד" (המו"ל).

חז"ל⁸²: "כיון שידע משה שהי' לו למות באותו היום מה עשה .. כתב י"ג תורות י"ב לי"ב שבטים ואחת הניח בארון". ומובן שכתובת י"ג ספרי תורה ביום אחד — הו"ע של נס⁸³.

ולכאורה אינו מובן: מהו הצורך בנס זה? והרי הי' יכול להתחיל בכתיבת ספרי התורה מבעוד מועד⁸⁴, ואז לא הי' צורך בנס של כתיבת י"ג ספרי תורה ביום אחד!

וביאור הענין:

אמרו רז"ל⁸⁵ "מה להלן עומד ומשמש, אף כאן עומד ומשמש". והפירוש בזה — שכשם שבהיותו כאן בעולם הזה הי' "עומד ומשמש" להשפיע למטה, "אף כאן (לאחר ההסתלקות) עומד ומשמש" להשפיע לצאן מרעיתו.

אלא שכיון שלאחרי ההסתלקות עומד הוא בתנועה של עליות — יש צורך בהתקשרות אליו, כדי לקבל את ההשפעה. והדרך להתקשרות זו היא — ע"י תורה, כמבואר לעיל (ס"י) שע"י התורה נעשה קישור עצם בעצם.

ולכן כתב משה רבינו את הי"ג ספרי תורה ונתנם לבני ישראל דוקא ביום הסתלקותו — כדי שע"ז תהי' ההתקשרות שלהם אליו גם לאחר ההסתלקות.

יח. ההוראה מהאמור — בנוגע לפועל:

יש לדעת שצריכים ללמוד חסידות. בתורת החסידות הכניסו רבותינו נשיאינו את עצמם ("האָבן זיך די רביים אַריינגעשטעלט"), ועי"ז אנו מתקשרים אליהם, ועי"ז מקבלים אנו את כל ההמשכות בגשמיות וברוחניות.

בוודאי צריך להיות לימוד גליא דתורה, קיום המצוות, וקיום המצוות בהידור. אבל יש לזכור שתורת החסידות — "דא תרעא לאעלאה"⁸⁶, "זה השער להוי"⁸⁷, שע"ז מקבלים את כל ההמשכות הנצרכות בגשמיות וברוחניות.

וש"נ.

84) ראה גם פי' מהרז"ו לדב"ר שם. הובא בלקו"ש שם.

85) סוטה יג, סע"ב.

86) זח"א ח, רע"א. יא, ריש ע"ב.

87) תהלים קיח, כ.

82) דב"ר פ"ט, ט. פסיקתא דר"כ פ' וזאת

הברכה. מדרש תהלים עה"פ צ, א. ועוד. הובא בהקדמת הרמב"ם לפיה"מ (ולס' היד). ועוד.

83) ראה פי' עץ יוסף לדב"ר שם. וראה

גם לקו"ש חכ"ד ע' 208 ובהערה 15 שם.

יט. (טרם צאתו אמר:)

— "כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון"⁸⁸. "כי בשמחה תצאו" — מהשנה הקודמת, "ובשלום תובלון" — לשנה החדשה. ובאופן שלא יהיו שום מניעות ועיכובים, ואדרבה — "ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה וכל עצי השדה ימחאו כף"⁸⁸, שגם הדברים המעכבים יסייעו.

